

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Den Haag, 22 augustus 2016

Betreft: Internetconsultatie Wet vereenvoudiging beslagvrije voet
Ons kenmerk: OJ/JR/902-0822

Excellentie,

Bij brief van 5 juli 2016 zond u de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) ter consultatie het conceptwetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en enkele andere wetten in verband met een vereenvoudiging van de beslagvrije voet (conceptwetsvoorstel). Wij stellen het op prijs dat u ons in staat stelt onze mening daarover te laten blijken.

Met het conceptwetsvoorstel geeft het kabinet invulling aan zijn voornemen om de wetgeving rondom de berekening van de beslagvrije voet te vereenvoudigen, met als doel een betere bescherming van de beslagvrije voet. In deze reactie treft u ons artikelsgewijs commentaar. Waar wij dat nodig achten, betrekken wij de memorie van toelichting bij ons commentaar. Eerst staan wij in een inleiding kort stil bij de aanleiding voor dit conceptwetsvoorstel.

Aanleiding voor het conceptwetsvoorstel

Al geruime tijd klinken geluiden dat de regeling van de beslagvrije voet te wensen overlaat. Omdat de berekening van de beslagvrije voet tamelijk ingewikkeld is, valt voor de justitiabele c.q. degene die deze bijstaat niet eenvoudig te controleren of de gemaakte berekening klopt. Daarbij komt dat er diverse websites zijn die een rekentool kennen, maar die komen niet allemaal tot hetzelfde bedrag. Ook deurwaarders klagen met een zekere regelmaat over de berekeningswijze. Met enige regelmaat klinkt de vraag of een meer gestandaardiseerde berekening met enkele forfaitaire bedragen niet is te verkiezen boven een becijfering tot op de eurocent nauwkeurig. Degenen die daarvoor pleiten wijzen erop dat de betrokkenen in veel gevallen niet de juiste cijfers aanleveren, zodat vaak schattingen moeten worden gemaakt en herberekeningen moeten plaatsvinden als de juiste cijfers wel worden verschaft. Deze signalen zijn voor het bestuur van de KBvG aanleiding geweest om het onderwerp uitvoerig te laten besturen en dat heeft eind 2014 geresulteerd in het

preadvies *Naar een nieuwe beslagvrije voet. Vereenvoudiging in een tweetrapsraket*.¹ Het vervult ons met trots dat ons preadvies aan de basis heeft gestaan van dit conceptwetsvoorstel. Graag willen wij het kabinet daarbij complimenteren voor de voortvarende wijze waarop het met onze aanbevelingen aan de slag is gegaan.

Artikelsgewijs commentaar

Artikel 475²

In verband met de wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de werking van de inschrijving van de koop van een registergoed in de openbare registers te verbeteren (wetsvoorstel 34 148, Vormerkung) is artikel 475 met ingang van 1 januari 2016 gewijzigd. Aan de op straffe van nietigheid in het beslagexploot op te nemen vermeldingen werd toegevoegd:

e. een vermelding dat in weerwil van het beslag de koopsom aan de notaris kan worden betaald, in geval het beslag is gelegd op de vordering tot betaling van de koopsom van een onroerende zaak, nadat de koop van de zaak is ingeschreven in de openbare registers, bedoeld in afdeling 2 van titel 1 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, op de wijze die is voorgeschreven in artikel 3 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.

In de rechtspraktijk is onduidelijkheid gerezen over de vraag of deze vermelding, evenals de onderdelen a tot en met d, in ieder derdenbeslagexploot dient te worden opgenomen. In geval het bijvoorbeeld een loonbeslag of bankbeslag betreft, is die aan de derde gerichte vermelding feitelijk zinloos en maakt het beslagexploot onnodig moeilijker leesbaar. De aanzegging is immers alleen van belang, nadat er beslag is gelegd op de koopsom van een onroerende zaak.

Aan deze onduidelijkheid zou een eind kunnen worden gemaakt, door de woordvolgorde van onderdeel e als volgt te wijzigen, onder handhaving van de woordelijke inhoud van de bepaling:

e. in geval het beslag is gelegd op de vordering tot betaling van de koopsom van een onroerende zaak, nadat de koop van de zaak is ingeschreven in de openbare registers, bedoeld in afdeling 2 van titel 1 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, op de wijze die is voorgeschreven in artikel 3 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, een vermelding dat in weerwil van het beslag de koopsom aan de notaris kan worden betaald.

¹ J. Rijdsdijk, O.M. Jans & J. Feikema (red.), *Naar een nieuwe beslagvrije voet. Vereenvoudiging in een tweetrapsraket*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2014.

² Wij hebben er voor gekozen om waar wij in deze reactie verwijzen naar een artikel uit dit conceptwetsvoorstel, te volstaan met het artikelnummer. In die gevallen waarin wij verwijzen naar een bestaand artikel, vermelden wij daarachter telkens de betreffende wet.

Artikel 475a

- Het derde lid bepaalt dat het beslag zich niet uitstrekt over reële onkostenvergoedingen die door de werkgever aan de werknemer worden verstrekt, tenzij deze fiscaal als loon of bezoldiging worden beschouwd. Wij onderschrijven dit onderdeel van het conceptwetsvoorstel dat in lijn is met het preadvies van harte, omdat het (gedeeltelijk) codificeren van de bestaande jurisprudentie³ niet alleen leidt tot een maatschappelijk wenselijke uitkomst, maar ook duidelijkheid schept voor de rechtspraak. Wel constateren wij dat de deurwaarder, gezien het bepaalde in de artikelen 475g e.v., voor de vraag of een schuldenaar al dan niet een (reële) onkostenvergoeding ontvangt, afhankelijk is van informatie van de derde of de schuldenaar zelf.
- Het nieuwe derde lid brengt zich mee dat artikel 479i, tweede lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) zal moeten worden aangepast.

Artikel 475ab

- In de aanhef worden de artikelen 475d, 475da, 475e, 475ga, 475gb, 475i en 478 genoemd. Artikel 475gc wordt hier ten onrechte niet genoemd, nu enkele van de in artikel 475ab gedefinieerde begrippen in dit artikel terugkomen.
- Het belastbaar inkomen wordt gedefinieerd als het “gezamenlijk bedrag van het belastbare loon, het belastbare resultaat uit overige werkzaamheden en de belastbare periodieke uitkeringen en verstrekkingen, bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, onderdelen b, c en d, van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001, schrijver dezes).” Wij vragen ons af: moet niet ook worden verwezen naar onderdeel a van het genoemde artikel uit de Wet IB 2001, gelet op de uitbreiding van de limitatieve opsomming van artikel 475c met ‘winst uit onderneming’?
- De woonkosten worden ruim gedefinieerd als de “door de schuldenaar verschuldigde rekenhuur als bedoeld in artikel 5 van de Wet op de huurtoeslag, dan wel de door de schuldenaar maandelijks verschuldigde hypotheekrente, erfpacht en maandelijks overige kosten tot ten hoogste 0,057% van de WOZ-waarde.” Het zou in onze ogen de duidelijkheid voor de rechtspraak ten goede komen als in de memorie van toelichting wordt aangegeven of het de bruto of de netto hypotheekkosten van de eigen woning betreft (en niet ook ander consumptief krediet waarvoor hypotheek is verstrekt), alsmede wat onder overige kosten dient te worden verstaan.

Artikel 475b

- In de memorie van toelichting (p. 47) wordt, onder verwijzing naar de jurisprudentie, opgemerkt dat in het tweede lid het vakantiegeld expliciet wordt aangeduid als nabetaling. In zijn arrest over het beslag op vakantiegeld heeft de Hoge Raad (HR) overwogen dat “de jaarlijkse uitbetaling van het vakantiegeld geen nabetaling is in de zin van art. 475b lid 3 Rv, omdat het niet gaat om een te

³ Rb. Rotterdam 17 september 1998, *Prg.* 1999, 5095 en KvG 26 januari 2010, ECLI:NL:RBAMS:2010:YB0365.

late betaling van maandelijks verschuldigde bedragen.”⁴ In verband met het karakter van het vakantiegeld vindt de HR het, mede gelet op de strekking van de beslagvrije voet om het bestaansminimum te waarborgen, echter gerechtvaardigd om de jaarlijkse uitkering van het vakantiegeld op een lijn te stellen met een nabetaling.⁵ Graag zien wij dat deze nuancering in de memorie van toelichting duidelijker tot uitdrukking wordt gebracht.

Artikel 475c

- Het eerste lid voegt aan de limitatieve opsomming van artikel 475c onder meer drie vorderingen tot periodieke betaling toe, waaronder ‘resultaat uit overige werkzaamheden’ (onderdeel i) en ‘winst uit onderneming’ (onderdeel j). Het zou volgens ons de duidelijkheid voor de rechtspraak ten goede komen als in de memorie van toelichting expliciet wordt aangegeven dat deze begrippen overeenkomstig de fiscale wet- en regelgeving dienen te worden uitgelegd. Nu wordt feitelijk alleen voor het resultaat uit overige werkzaamheden indirect naar de Wet IB 2001 verwezen. Zie ook onze tweede opmerking bij artikel 475ab.

- “Tenzij de wet of een overeenkomst anders bepaalt, kan een schuldeiser zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar verhalen”, zo zegt artikel 3:276 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Artikel 435, eerste lid, Rv voegt daar nog aan toe: “Het staat de executant vrij te gelijker tijd beslag te leggen op alle voor verhaal vatbare goederen, waartoe hij bevoegd is zijn vordering te verhalen.”

In het tweede lid wordt de vrijheid van de schuldeiser om bij het uitblijven van een betaling zelf een keuze te maken op welke periodieke vordering hij beslag legt, beperkt. Hij zal in beginsel de in het eerste lid aangebrachte volgorde moeten volgen. Daarbij rijst de vraag wat het gevolg is van het (per abuis) verkeerd hanteren van de verplichte volgorde. Volgens ons zal in ieder geval duidelijk uit de memorie van toelichting moeten blijken dat dit leidt tot schadeplichtigheid en niet tot de nietigheid of vernietigbaarheid van het gelegde beslag. Hoewel het een sympathieke gedachte is om het beslag op periodiek inkomen zoveel mogelijk bij één inkomstenbron te concentreren, wordt hiermee een aanzienlijke inbreuk gemaakt op het in de genoemde artikelen neergelegde uitgangspunt dat een schuldeiser zich in beginsel tegelijkertijd mag verhalen op alle goederen van zijn schuldenaar. Niet uitgesloten is dat dit voor deurwaarders in de praktijk tot lastige discussies zal leiden, indien een schuldeiser zich specifiek op een bepaalde vordering tot periodieke betaling wil verhalen. Daarbij vinden wij het opvallend dat in de memorie van toelichting niet wordt toegelicht waarom juist voor deze volgorde is gekozen. Er wordt alleen opgemerkt dat uitkeringen boven andere vorderingen tot periodieke betaling worden geplaatst, omdat daar relatief vaak verrekening op wordt toegepast. Dat is niet anders voor bijvoorbeeld de

⁴ HR 31 oktober 2014, *JAR* 2014, 299 m.nt. Hogewind-Wolters, *JOR* 2014, 346 m.nt. Steneker, *NJB* 2014, 1183, *NJ* 2014, 300, *Prg.* 2014, 199, *Prg.* 2014, 101, *RvdW* 2014, 784, *NJB* 2014, 2015, *Prg.* 2014, 299, *RvdW* 2014, 1203, *RAR* 2015, 14, *JIN* 2015, 3 m.nt. Van Ladesteijn, *JBPR* 2015, 6, *TvPP* 2015, 1 (r.o. 2.4.2).

⁵ Idem, r.o. 2.4.4.

zorgtoeslag en de huurtoeslag. Die tegemoetkomingen worden echter pas bij onderdeel k genoemd.

- Het voorgaande neemt niet weg dat de gedachte achter de nieuwe regeling in beginsel helder is. De huidige regeling gaat ervan uit dat wanneer bij verschillende derden op verschillende periodieke uitkeringen, die alle een beslagvrije voet kennen, beslag wordt gelegd, de beslagen periodieke uitkeringen bij elkaar worden opgeteld. Het aandeel van iedere uitkering in dit totaal bepaalt dan het percentage van de beslagvrije voet dat voor die uitkering in acht moet worden genomen (vgl. art. 475b, tweede lid, Rv). Deze systematiek stelt hoge eisen aan de afstemming tussen de beslagleggers. Behoudens een duidelijke toelichting, waarin het conceptwetsvoorstel bij dit onderdeel vooralsnog niet voorziet, is echter niet duidelijk hoe de nieuwe regeling daarin verandering zal aanbrengen. Waar in de huidige regeling de ene beslaglegger immers onkundig kan zijn van een reeds eerder gelegd beslag of van een gedane verrekening, kan de voorgestelde regeling slechts dan functioneren indien alle potentiële beslagleggers voorafgaand aan de beslaglegging het Digitaal Beslagregister (DBR) raadplegen om ook niet onkundig te zijn van een eerder gelegd beslag of gedane verrekening. Zolang het DBR alleen door deurwaarders wordt gebruikt, of althans deurwaarders niet ook met de tenuitvoerlegging van (lagere) overheidsvorderingen zijn belast, is de voorgestelde regeling een illusie.

- Het uitgangspunt van het tweede lid is om beslag op periodiek inkomen zoveel mogelijk bij één inkomstenbron te concentreren. Hoewel dat, in beginsel tot een enkele innende deurwaarder zal leiden, zal dat niet altijd het geval blijken te zijn. Een voorbeeld ter verduidelijking:

Deurwaarder 1 (de innende deurwaarder) legt beslag op een uitkering van de schuldenaar (vgl. art. 475c, eerste lid, onder a), heeft de beslagvrije voet juist vastgesteld en ontvangt de inhoudingen. Vervolgens legt deurwaarder 2 beslag op andere periodieke inkomsten van de schuldenaar waarvoor geen beslagvrije voet geldt, maar waarop deze door de kantonrechter overeenkomstig artikel 475f alsnog van toepassing wordt verklaard.

Het wetsvoorstel beoogt dat niet zowel deurwaarder 1 als deurwaarder 2 beiden inningsbevoegd zijn; de aflossingscapaciteit zal uit het beslag van deurwaarder 1 worden benut. Dit spreekt ook uit de toelichting bij artikel 475b, waarin wordt voorgesteld het tweede lid daarvan te laten vervallen. Dit lid heeft betrekking op het omslaan van de beslagvrije voet in verhouding tot de hoogte van de periodieke betalingen als beslag ligt onder verschillende derden. Deze bepaling is volgens de toelichting niet meer nodig, omdat het in de nieuwe systematiek niet meer mogelijk zou zijn dat tegelijkertijd beslag wordt gelegd op verschillende vorderingen tot periodieke betaling. Voor het verhaal op vorderingen tot periodieke betaling geldt in beginsel een voorgeschreven volgorde, waarbij vorderingen volgtijdelijk worden beslagen.

Concreet rijst dan de vraag wat de positie van deurwaarder 2 (lees: de beslaglegger) zal zijn. Strijdig met het voorgestelde artikel 478 zou zijn dat deurwaarder 2 zich aanmeldt bij deurwaarder 1 om zijn deel van de inhoudingen te verkrijgen. Deurwaarder 1 krijgt die inhoudingen immers uit een beslag onder de uitkerende instantie, waaronder deurwaarder 2 geen beslag heeft gelegd. Reeds

op basis hiervan heeft deurwaarder 2 geen recht op (een deel van) de inhoudingen. Bovendien spreekt artikel 478 over de situatie dat onder dé derde-beslagene beslag is gelegd. Deurwaarder 1 zal deze vordering dus niet in zijn verdeling opnemen.

Het is onjuist om in artikel 475c, tweede en derde lid, te spreken van 'deurwaarder'. Het is gezien het bepaalde in artikel 434 Rv de beslaglegger die over een executoriale titel beschikt en deze vervolgens door een deurwaarder ten uitvoer kan laten leggen. De thans gekozen bewoordingen kunnen volgens ons zelfs aanleiding tot discussie geven over de vraag tegen wie een eventueel executiegeschil op grond van artikel 438 Rv zou moeten worden opgestart. Met name in het geval van artikel 438, vierde lid, Rv leidt dit tot een curieuze situatie. Wij stellen daarom voor om in het tweede lid 'deurwaarder' te vervangen door 'beslaglegger'. In het derde lid dient de zinsnede " (...) kan de deurwaarder beslag leggen op een andere vordering tot periodieke betaling (...) dan vervangen te worden door: *kan de beslaglegger zich verhalen op een andere vordering tot periodieke betaling.*

- Erkend kan worden dat wanneer sprake is van één schuldeiser, deze meestal het bedrag zal krijgen waarop hij recht heeft. Zeker wanneer sprake is van meerdere schuldeisers is het mogelijk dat de uitwinning van het inkomen van de schuldenaar via meerdere inkomstenbronnen plaatsvindt. Daarbij is het de vraag hoe het voorgestelde artikel 475c, vierde lid, uitwerkt. Een aantal (doorlopende) voorbeelden:

Een schuldenaar heeft twee werkgevers. Bij werkgever A verdient hij € 1150, bij werkgever B verdient hij € 100. Hij heeft een beslagvrije voet ad € 1100. Zijn afloscapaciteit bedraagt € 150.

In de nieuwe systematiek dient de deurwaarder beslag te leggen onder werkgever A, omdat de schuldenaar op deze werkgever de grootste vordering tot periodieke betaling heeft (vgl. art. 475c, tweede lid). Vervolgens verlaagt de deurwaarder de beslagvrije voet met de niet beslagen inkomsten bij werkgever B (vgl. art. 475db, onder b). Hij ontvangt derhalve € 150 (€ 50 + € 100) ten behoeve van de beslaglegger.

Ten overvloede merken wij op dat in dit voorbeeld de keuze voor een beslag onder werkgever B, nog los van het bepaalde in het tweede lid, niet logisch zou zijn geweest. Wanneer de niet beslagen inkomsten bij werkgever A (ad € 1150) in mindering waren gebracht op de beslagvrije voet (ad € 1100) had slechts € 100 van het beslagen bedrag geïncasseerd kunnen worden. Dit terwijl de afloscapaciteit € 150 bedraagt. Laten we het voorbeeld iets compliceren:

De schuldenaar gaat minder te gaan werken bij werkgever A en meer bij werkgever B. Zijn inkomen bij werkgever A zakt tot € 125 en stijgt bij werkgever B tot € 1125. De beslagvrije voet blijft hetzelfde: € 1100 en ook zijn afloscapaciteit: € 150.

De deurwaarder, die reeds beslag heeft gelegd onder werkgever A, ontvangt in de nieuwe situatie uit dat beslag € 125 ten behoeve van de beslaglegger. Hij kan de beslagvrije voet voor dat beslag verlagen met het onbeslagen inkomen bij werkgever B. De beslaglegger loopt nu echter elke

maand € 25 aan aflossing mis. Dit kan worden 'opgelost' door beslag te leggen onder werkgever B. In dat geval is het van belang te weten hoe artikel 475c, vierde lid geïnterpreteerd dient te worden. Wij vragen ons af: interpreteren wij deze bepaling, kijkend naar het voorbeeld op pagina 28 van de memorie van toelichting, juist door te stellen dat het beslag onder werkgever B nog slechts recht geeft op het resterende bedrag van € 25? Mocht dat inderdaad zo zijn, dan weet de beslaglegger namens wie de deurwaarder bij werkgever A int, zich gevrijwaard van de aanmelding van cumulatieve beslagen op dat beslag. Verdere beslagleggingen op het inkomen van werkgever A zijn dan immers geblokkeerd. De werking van deze 'blokkade' is duidelijker wanneer er meerdere schuldeisers zijn.

Laten we de deurwaarder uit de vorige twee voorbeelden nu gemakshalve deurwaarder 1 noemen. Er verschijnt nu echter ook een deurwaarder 2, die in opdracht van een andere schuldeiser beslag dient te leggen op het inkomen van de schuldenaar.

Op grond van het bepaalde in artikel 475c, tweede lid, dient deurwaarder 2 beslag te leggen op het hoogste inkomen. Dat is het loon dat de schuldenaar bij werkgever B ontvangt. Van deze deurwaarder kan niet worden verwacht dat hij aansluit bij het beslag onder werkgever A, nu niet de volledige afloscapaciteit wordt benut (vgl. art. 475c, derde lid). Wel wordt hij geconfronteerd met het beslag van deurwaarder 1 onder werkgever A. Daarbij rijst de vraag of artikel 475c, vierde lid in dat geval met zich meebrengt dat een beslag van deurwaarder 2 onder werkgever B nog slechts recht geeft op (een gedeelte van) het resterende bedrag ad € 25. Mocht dat inderdaad zo zijn, dan wordt daarmee een feitelijke preferentie aan het beslag van deurwaarder 1 gegeven die nog beslag kon leggen onder werkgever A. De werking van artikel 475c, vierde lid blokkeert dan de latere beslaglegger die alleen maar beslag mocht leggen onder werkgever B. Dit leidt ertoe dat de *paritas creditorum* wordt doorbroken.

-Wij vragen ons af in hoeverre een latere verrekening van inkomen, afkomstig uit een later genoemd onderdeel, nog mogelijk is in geval van een beslag op een in de volgorde voorgeschreven inkomstenbron. Een voorbeeld ter verduidelijking:

Deurwaarder 1 heeft beslag gelegd op een bezoldiging ad € 1100 (vgl. art. 475c, eerste lid, onderdeel c). De schuldenaar ontvangt tevens loon ad € 1000 van werkgever A. Bij de vaststelling van de beslagvrije voet is rekening gehouden met dit onbeslagen loon. De beslagvrije voet wordt verlaagd tot € 100 (vgl. art. 475db, onderdeel b). Werkgever A heeft echter een voorschot op het loon uitbetaald en wil verrekenen.

Artikel 7:632, tweede lid, BW stelt dat verrekening door werkgever A mogelijk is tot aan de beslagvrije voet. Wij vragen ons af: brengt de werking van artikel 475c, vierde lid, met zich mee dat werkgever A niet (meer) tot verrekening kan overgaan, omdat zijn positie in de toepassing van het vierde lid gelijkgesteld wordt met die van een beslaglegger (vgl. het voorbeeld op pagina 28 van de memorie van toelichting)? Mocht dat inderdaad zo zijn, dan zal werkgever A kosten moeten maken om een executoriale titel te krijgen en vervolgens beslag te (laten) leggen. Pas dan kan deurwaarder 1 (de innende deurwaarder) hem laten meedelen in hetgeen hij int. Of staat het

beslag op de bezoldiging de verrekening van werkgever A niet in de weg? In dat geval zal de beslagvrije voet ad € 1000 niet (meer) verlaagd kunnen worden en zal er niets (meer) vanuit het beslag op de bezoldiging kunnen worden verkregen. Deze laatste zienswijze heeft tot gevolg dat er meer gelijkheid is met de situatie waarin beslag en verrekening bij werkgever A kon plaatsvinden en waarbij verrekening voorgaat op een gelegd beslag. Daarbij rijst nog wel de vraag hoe werkgever A op de hoogte kan zijn van het reeds gelegde beslag.

Tevens zijn wij benieuwd hoever de reikwijdte van de in artikel 475c voorgeschreven volgorde strekt. Wederom een voorbeeld:

Een echtpaar is in algehele gemeenschap van goederen gehuwd. De man heeft een (privé) schuld gemaakt. De schuld kan worden verhaald op de inkomsten van de vrouw die in de gemeenschap vallen. De man ontvangt loon (vgl. art. 475c, eerste lid, onderdeel d). De vrouw ontvangt echter een bezoldiging (vgl. art. 475c, eerste lid, onderdeel c).

Daarbij rijst de vraag of de voorgeschreven volgorde met zich meebrengt dat voor de schuld van de man (eerst) beslag moet worden gelegd op het inkomen van de vrouw.

- In de memorie van toelichting (p. 46) wordt aangegeven dat "de innende deurwaarder in de nieuwe systematiek de beslagvrije voet vaststelt bij samenlopende derdenbeslagen." Bedoeld zal zijn dat hij dit namens de beslaglegger(s) doet. In de wettekst wordt de taak van de innende deurwaarder niet vermeld. Slechts in het vierde lid wordt er indirect van uitgegaan dat hij de beslagvrije voet vaststelt:

"Indien reeds beslag ligt op een periodieke betaling (...) houdt de deurwaarder bij de vaststelling van de hoogte van de beslagvrije voet rekening met dit beslag."

Het heeft onze voorkeur dat uitdrukkelijk in de wettekst wordt opgenomen dat het de innende deurwaarder is die namens de beslaglegger de beslagvrije voet vaststelt.

Daarnaast is het in onze ogen juist om in het vierde lid, in lijn met artikel 475ab, te spreken van 'innende deurwaarder' in plaats van 'deurwaarder'.

- In de memorie van toelichting (p. 26) wordt over de verplichte volgorde van artikel 475c onder meer opgemerkt dat "dit onverlet laat dat (...) bij de uiteindelijke berekening van de beslagvrije voet en aldus de mate waarin de schuldenaar zich mag verhalen op het specifieke inkomen, alle niet beslagen periodieke inkomsten van de schuldenaar in acht mogen worden genomen." Bedoeld zal zijn dat alleen die periodieke inkomsten waaraan een beslagvrije voet is verbonden in acht hoeven te worden genomen. Graag zien wij dat de betreffende zin wordt aangepast.

- De opmerking op pagina 46 van de memorie van toelichting dat het in de nieuwe systematiek van de beslagvrije voet niet meer mogelijk is dat tegelijkertijd beslag wordt gelegd op verschillende vorderingen tot periodieke betaling is in onze ogen onjuist.

Artikel 475d

- In het tweede lid is bepaald dat een schuldenaar wordt aangemerkt als alleenstaande tenzij uit de Basisregistratie Personen (BRP) blijkt dat hij gehuwd is dan wel een geregistreerd partnerschap is aangegaan. Als de deurwaarder kan aantonen dat de schuldenaar een andere leefsituatie kent dan uit de BRP volgt, kan hij afwijken van de gegevens die zijn opgenomen in de BRP. De systematiek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering brengt echter met zich mee dat de bewijslast niet bij de deurwaarder maar bij de beslaglegger behoort te liggen. Zie ook onze eerdere opmerkingen over de positie van de deurwaarder en de beslaglegger.

- In het vierde lid is bepaald dat de innende deurwaarder de beslagvrije voet opnieuw dient vast te stellen indien een termijn van 12 maanden is verstreken of hij met redenen omkleed wordt geïnformeerd over een structurele wijziging van omstandigheden die van belang is voor de vaststelling van de beslagvrije voet. Bedoeld zal ook hier zijn dat het de deurwaarder is die de beslagvrije voet namens de beslaglegger vaststelt. De verplichting om de beslagvrije voet ambtshalve te herberekenen brengt voor deurwaarders een aanzienlijke verzwarende van de administratieve lastendruk met zich mee. In de huidige systematiek past de deurwaarder de beslagvrije voet alleen ambtshalve aan aan de geïndexeerde bijstandsnormen. In de nieuwe systematiek zal hij alle stappen die nodig zijn voor het vaststellen van de beslagvrije voet opnieuw moeten doorlopen. Wij pleiten er daarom voor om de kosten die gemoeid zijn met het ambtshalve herberekenen van de beslagvrije voet aan te merken als executiekosten en daarvoor een tarief op te nemen in het Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders.

- Op grond van artikel 2, derde lid, van de Zorgverzekeringswet moet het in de berekeningen op pagina 38 van de memorie van toelichting opgenomen vermeerderingspercentage geen 14,3 maar 13,43% zijn.

- In het vierde lid onder a wordt ten onrechte verwezen naar "de termijn, bedoeld in het vierde lid." Dit moet het derde lid zijn.

475da

- Voorgesteld wordt om de beslagvrije voet voor inkomens lager en gelijk aan de bijstandsnorm vast te stellen op een vast percentage van het inkomen. Schuldenaren hebben hierdoor toch enige aflos capaciteit. Het kabinet wil daarmee een belangrijk signaal afgeven, namelijk dat financiële verplichtingen moeten worden nagekomen. In de memorie van toelichting wordt het aldus verwoord:

"Schuldenaren moeten op hun verantwoordelijkheid worden gewezen en mogen niet het gevoel krijgen dat zij voor schuldeisers onaantastbaar zijn."⁶

⁶ Memorie van toelichting, p. 19.

Terecht wordt erkend dat het uitgangspunt om ook degenen met een minimuminkomen aansprakelijk te houden en enig verhaal te laten bieden voor de schulden die zij aangaan, in de loop van de tijd door talloze wetwijzigingen uit het zicht is geraakt.⁷ Dat nu in het kader van dit conceptwetsvoorstel wordt geprobeerd om dit uitgangspunt te herstellen, zal naar onze verwachting op brede steun vanuit de rechtspraak kunnen rekenen en komt ook de kredietwaardigheid van schuldenaren met een laag inkomen zélf ten goede. Verderop in de memorie van toelichting (p. 19) wordt echter opgemerkt dat wanneer sprake is van een schuldenaar met een laag inkomen de met beslaglegging gemoeide kosten hoger kunnen zijn dan de door de schuldenaar te genereren aflossing. Daaraan wordt toegevoegd dat in die gevallen van de schuldeiser mag worden verwacht dat hij een verantwoorde afweging maakt of hij het beslag op periodieke inkomsten in dat geval wil doorzetten. Wij vragen ons af: wat wordt in dit verband bedoeld met een verantwoorde afweging?

Het beslag op periodieke inkomsten loopt in beginsel door totdat de vordering is betaald; de baten zullen de kosten op een bepaald moment dus vanzelf overstijgen. Wij vragen ons af: moet in een dergelijk geval dan toch worden afgezien van beslaglegging? Dat lijkt ons onwenselijk. Bovendien is het uitoefenen van enige druk inherent aan het executie- en beslagrecht. Wij zijn bang dat de in de memorie van toelichting opgenomen passage er in de rechtspraak toe zal leiden dat er alsnog een groep onaantastbare schuldenaren ontstaat. Dat staat haaks op de eerder uitgesproken intentie en komt ook de kredietwaardigheid van deze groep niet ten goede.

- Het eerste lid onderscheidt onder 'leefsituatie' vier categorieën, waaronder die van alleenstaande ouder en echtgenoten of geregistreerde partners met een of meerdere kinderen. Dat zijn dezelfde categorieën die in de huidige regeling worden onderscheiden, met dien verstande dat het onderscheid naar leeftijd is komen te vervallen. Niet wordt aangegeven hoe de beslagvrije voet vastgesteld dient te worden in geval van co-ouderschap, een situatie die tegenwoordig meer dan eens voorkomt. Volgens de memorie van toelichting bij de inmiddels ingetrokken Wet werk en bijstand (Wwb) is een co-ouder niet een alleenstaande of een alleenstaande ouder. Daarvoor wordt de volgende verklaring gegeven:

"Omdat de betrokkene de zorg heeft voor kinderen, valt hij niet onder de definitie van een alleenstaande. Omdat de betrokkene niet de volledige zorg voor de kinderen heeft, kan hij evenmin als alleenstaande ouder worden aangemerkt."⁸

Het voorgaande maakt duidelijk dat het dus niet mogelijk is om aan de hand van de in de huidige en de nieuwe regeling te onderscheiden categorieën leefsituaties de beslagvrije voet in geval van co-ouderschap vast te stellen. Dit vormt een probleem voor de rechtspraak. Graag zien wij

⁷ Zie ook: J. Feikema, E. van der Ploeg, J. Rijdsdijk, J.J.L. Boudewijn, O.M. Jans & M.I. Cazemier, 'De beslagvrije voet nader beschouwd' in: J. Rijdsdijk, O.M. Jans & J. Feikema (red.), *Naar een nieuwe beslagvrije voet. Vereenvoudiging in een tweetrapsraket*, Den Haag: Sdu Uitgevers, p. 231-250.

⁸ *Kamerstukken II 2002/03*, 28 870, nr. 3, p. 34 (MvT).

daarom dat in het kader van dit conceptwetsvoorstel alsnog wordt aangegeven hoe de beslagvrije voet in geval van co-ouderschap dient te worden bepaald.

- In het vijfde lid wordt geregeld dat de deurwaarder op verzoek van de schuldenaar de beslagvrije voet verhoogt in de situatie dat een schuldenaar ten hoogste een inkomen heeft dat hoort bij de maximale huurtoeslag en als de woonkosten van de schuldenaar 10% hoger zijn dan dat normbedrag. Het betreft een tijdelijke verhoging voor ten hoogste zes maanden. Wij vragen ons af: wie bepaalt deze termijn en aan de hand van welke criteria? Zonder nadere verduidelijking zijn wij bang dat deze termijn standaard op zes maanden zal worden bepaald.

- Het is opvallend dat het zesde lid niet nader wordt toegelicht in de memorie van toelichting. Wij vragen ons af: is dit een bewuste keuze?

- Op pagina 20 van de memorie van toelichting wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting bij artikel 475db. Dit moet artikel 475da zijn.

- In de memorie van toelichting (p. 31) wordt tot twee keer toe opgemerkt dat de nieuwe wijze van berekening van de beslagvrije voet bijdraagt aan het voorkomen van onnodige incassokosten. De nieuwe wijze van berekening van de beslagvrije voet leidt echter niet tot het voorkomen van incassokosten, maar mogelijk wel tot het voorkomen van proces- en executiekosten.

- In het preadvies hebben wij voorgesteld om de toepasselijke bijstandsnormen uit de huidige regeling te vervangen door een progressief staffelsysteem. Om uiteenlopende redenen is in dit conceptwetsvoorstel een andere keuze gemaakt. Desondanks vinden wij het een gemiste kans dat in de nieuwe regeling geen (positieve) prikkel voor schuldenaren om extra inkomsten te verwerven.

Artikel 475db

- In onderdeel a wordt op dezelfde wijze als in het huidige systeem rekening gehouden met het onbeslagen netto-inkomen⁹ van de partner (tot maximaal 50% van de beslagvrije voet). Door bij het verhaal op het inkomen van een echtgenoot steeds ten minste de helft van de beslagvrije voet in aanmerking te nemen, wordt er geen rekening mee gehouden dat echtgenoten tegenwoordig veelal naar evenredigheid van hun beider inkomens zullen bijdragen in de kosten van de huishouding. In het preadvies (p. 310 en 311) hebben wij daarom voorgesteld om de beslagvrije voet naar rato te verminderen met (het onbeslagen netto-inkomen) van de echtgenoot. Graag zien wij dat deze aanbeveling alsnog wordt overgenomen. Op deze manier wordt ook beter aangesloten bij een belangrijk uitgangspunt van dit conceptwetsvoorstel, namelijk dat iedere schuldenaar altijd (minimaal) dient af lossen. Daarbij rijst de vraag of de huidige formulering van onderdeel a niet aan dit uitgangspunt in de weg staat. Een voorbeeld ter verduidelijking:

⁹ Graag zien wij ook in de wettekst zelf tot uitdrukking gebracht dat het gaat om het netto-inkomen.

Een man en een vrouw wonen samen. De man verdient € 5000 en de vrouw € 200. Dit echtpaar heeft recht op de maximale beslagvrije voet (vgl. art. 475da, eerste lid), gemakshalve € 2000.

Wanneer ten laste van de man beslag wordt gelegd betreffende een door hem gemaakte schuld, mag de beslagvrije voet overeenkomstig deze bepaling verlaagd worden met de inkomsten van de partner tot maximaal de helft. De beslagvrije voet bedraagt derhalve € 1800. Maakt echter ook de vrouw schulden, dan lijkt er gezien de huidige formulering van onderdeel a geen ruimte (meer) te zijn om die te verhalen.

- Artikel 18f, vijfde lid, van de Zorgverzekeringswet bepaalt hoe gehandeld dient te worden in geval er naast beslag op het inkomen ook bronheffing voor de bestuursrechtelijke premie van toepassing is:

“Indien op loon waarop bestuursrechtelijke premie is ingehouden tevens derdenbeslag ligt, is het bedrag dat de inhoudingsplichtige ten minste aan de verzekeringnemer uitbetaalt gelijk aan de beslagvrije voet, bedoeld in artikel 475d van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, verminderd met het in opdracht van het Zorginstituut ingehouden bedrag.”

Deze bepaling lijkt daarmee aan te geven dat de bestuursrechtelijke premie vanuit de beslagvrije voet dient te worden voldaan.

Het conceptwetsvoorstel brengt met zich mee dat hetgeen in de genoemde bepaling staat vermeld, in iets aangepaste vorm wordt verplaatst naar het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, meer specifiek het nieuwe artikel 475db, onderdeel c.

De regeling in onderdeel c lijkt echter uit te gaan van de gedachte dat wanneer bronheffing wordt toegepast, dit een ‘inhouding krachtens de wet’ als bedoeld in artikel 475da, tweede lid betreft. Het zou dan voor de hand liggen dat de beslagvrije voet verlaagd wordt met de reeds ingehouden bestuursrechtelijke premie. Dit zou een trendbreuk betekenen. Blijkens de parlementaire geschiedenis lijkt de bronheffing te moeten worden toegepast nadat de inhoudingen op grond van artikel 475a, tweede lid, Rv hebben plaatsgevonden:

“Doorgaans worden op loon in de zin van de Wet op de loonbelasting 1964 loonbelasting, premies sociale verzekeringen en de inkomensafhankelijke bijdrage Zvw ingehouden en aan de Belastingdienst afgedragen. Vervolgens worden veelal ook andere uit een (collectieve) arbeidsovereenkomst voortvloeiende premies afgedragen, zoals voor aanvullende pensioenen en bovenwettelijke uitkeringen. De bestuursrechtelijke premie zal op het loon, de uitkering of het aanvullende pensioen moeten worden ingehouden nadat daarvan de bedragen zijn ingehouden die een werkgever op grond van een wettelijk voorschrift of een (collectieve) arbeidsovereenkomst dient in te houden. Zou ervoor zijn gekozen de bestuursrechtelijke premie na de loonbelasting, de premies sociale verzekeringen en de inkomensafhankelijke bijdrage, maar voor de premies aanvullende pensioenen en aanvullende verzekeringen te laten innen (waar op zich wel wat voor zou zijn te zeggen, nu de bestuursrechtelijke premie een

premie voor een sociale verzekering is), dan zou dat betekenen dat werkgevers hun loonadministraties moeten aanpassen. Gezien het naar verwachting relatief kleine aantal structurele wanbetalers per werkgever, zou dat voor werkgevers tot een disproportionele belasting leiden.¹⁰

De bestuursrechtelijke premie zal derhalve moeten worden ingehouden op wat in het spraakgebruik het netto-loon, de netto-uitkering of het netto-pensioen wordt genoemd. De bestuursrechtelijke premie zal wel als eerste op dit netto-inkomen worden ingehouden. Het socialeverzekeringskarakter van de zorgverzekering rechtvaardigt dit. De inhouding geschiedt dus vóór vorderingen die derden op het netto-loon kunnen hebben. Daarbij kan gedacht worden aan een maandelijkse afdracht aan een personeelsvereniging of de bedrijfs-fitnessclub (tenzij dit in de arbeidsovereenkomst is opgenomen), maar óók aan bedragen die ingevolge een beslag van derden (waaronder de Belastingdienst, bijvoorbeeld wegens een niet voldane aanslag inkomstenbelasting) aan die derden moeten worden gestort. Artikel 475a, tweede lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) leidt ertoe dat beoogde bronheffing voorgaat op dergelijke beslagen.”¹¹

Graag zien wij verduidelijkt worden of de bronheffing voor of na de inhoudingen op grond van artikel 475a, tweede lid, Rv plaatsvindt. Bovendien vragen wij ons af op welke wijze artikel 18f, negende en tiende lid, doorwerkt in artikel 475db. Deze leden zouden kortweg moeten bewerkstellingen dat het voor de inning van de bestuursrechtelijke premie niet uitmaakt of deze middels beslag of bronheffing wordt geïnd.

- In onderdeel d wordt voorgesteld om nog slechts tijdelijk rekening te houden met de eigen bijdrage voor het privégebruik van een vervoermiddel. Wij onderschrijven dit onderdeel van het wetsvoorstel dat in lijn is met het preadvies van harte. Zolang de eigen bijdrage (na een overgangsperiode) niet in mindering wordt gebracht op de beslagvrije voet, komt het privégebruik van een vervoermiddel in feite ten laste van de schuldeisers. Het is goed dat de regeling van de beslagvrije voet in dit opzicht bij de tijd wordt gebracht. Maar wij zien nog wel graag verduidelijkt worden met wat in dit verband bedoeld wordt met ‘zo spoedig mogelijk’.

-Onderdeel d verwijst ten onrechte naar artikel 475, tweede lid. Dit moet artikel 475a, tweede lid zijn.

Artikel 475e

- Het eerste lid bepaalt dat voor schuldenaren die binnen het BRP geregistreerd staan als ‘vertrokken onbekend waarheen’ (VOW) en van wie geen woon- of verblijfplaats bekend is, de binnen het nieuwe systeem laagst mogelijke beslagvrije voet moet worden gehanteerd. Blijkens de memorie van toelichting is dit in beginsel 47,5% van de voor echtgenoten of geregistreerde partners geldende bijstandsnorm (tenzij het van de schuldenaar bekende inkomen lager is), maar

¹⁰ Kamerstukken II 2008/09, 31 736, nr. 3, p. 44 (MvT).

¹¹ Idem, p. 44.

graag zien wij dat dit duidelijker tot uitdrukking wordt gebracht in de wettekst. Voor de deurwaarder is het in de praktijk zeer moeilijk om zekerheid te krijgen over de leefsituatie van deze schuldenaren, terwijl in de praktijk slechts een klein percentage van hen daadwerkelijk zwervende is. Door de prikkel die van deze bepaling uitgaat zal een groot deel van degenen die hun woonadres opzettelijk verzwijgen, ertoe worden gedwongen om zich (weer) op een daadwerkelijk adres in te schrijven. Dat ervaren wij als positief.

Tevens wordt in dit lid bepaald dat personen die vast in het buitenland wonen of verblijven en géén inzicht geven in hun inkomsten en uitgaven, toch recht hebben op een beslagvrije voet. In het huidige systeem geldt de beslagvrije voet in beginsel niet voor schuldenaren die woonachtig zijn in het buitenland.¹² De wetgever heeft op deze manier willen voorkomen dat deze schuldenaren in Nederland de volledige beslagvrije voet zouden genieten zonder dat rekening wordt gehouden met hun buitenlandse inkomsten en de in het buitenland geldende levensstandaard. De in het buitenland woonachtige schuldenaar wordt daarom gedacht over voldoende inkomsten te beschikken om in zijn bestaan te voorzien en zal zich tot de kantonrechter moeten wenden om het tegendeel aan te tonen. In de nieuwe systematiek wordt dit uitgangspunt losgelaten, zonder dat daaraan een gedegen motivering ten grondslag ligt. Wij verbazen ons daarover, te meer nu ons uit de praktijk geen signalen bekend zijn dat deze regeling niet zou werken. Het lijkt erop dat er een bonus op het niet verstrekken van informatie over buitenlands inkomen wordt gezet, nu dit door de onbekendheid daarvan niet in mindering kan worden gebracht op de beslagvrije voet.

- Het eerste deel van dit lid luidt: "Onverminderd het bepaalde in artikel 475da, tweede lid (...)." Dit moet echter "onverminderd het bepaalde in artikel 475da, vierde lid" zijn.

- Het tweede lid bepaalt dat indien de schuldenaar een vaste woon- of verblijfplaats buiten Nederland heeft de deurwaarder een beslagvrije voet berekent die passend is voor het woonland waar de schuldenaar verblijft. Bedoeld zal ook hier zijn de beslagvrije voet die de deurwaarder namens de schuldeiser berekent. De beslagvrije voet wordt in dat geval berekend op basis van het inkomen en de leefsituatie en vermenigvuldigd met een woonlandfactor die kan worden afgeleid uit de Regeling zorgverzekering (vgl. art. 3, eerste jo. tweede lid, van de Wet op de zorgtoeslag). Dit is echter een regeling met een beperkt aantal landen. Wij vinden om die reden dat het meer voor de hand ligt om – in lijn met het preadvies – aan te sluiten bij de op de Remigratiewet gebaseerde Remigratieregeling. Daarbij komt dat de ziektekosten slechts een klein onderdeel vormen van de kosten bestemd voor levensonderhoud.

- Het derde lid bevat een aparte regeling voor een schuldenaar die eigenaar is van een door hemzelf bewoonde woning (woningbezitter). De regeling houdt in dat eigen woningbezitters een correctie kunnen krijgen met een fictieve huurtoeslag die de schuldenaar zou krijgen wanneer de woning zou zijn gehuurd. In dit verband wordt gesproken over woonkosten. Wij vragen ons af: gaat het hier om de netto of de bruto woonkosten? Daarbij wijzen wij er volledigheidshalve op dat als

¹² De opmerking op p. 21 van de memorie van toelichting dat voor de in artikel 475e te onderscheiden subgroepen naar huidig recht in beginsel geen beslagvrije voet geldt, is dus niet juist.

de rekenhuur hoger is dan het in artikel 13 van de Wet op de huurtoeslag genoemde maximum geen recht op huurtoeslag meer bestaat.

- Het vierde lid bepaalt dat "indien de schuldenaar ter verzorging of verpleging in een daartoe bestemde inrichting is opgenomen, de beslagvrije voet de prijs bedraagt die is verschuldigd voor verzorging dan wel verpleging, verhoogd met (a) twee derden van de bijstandsnorm, genoemd in artikel 23, eerste lid, van de Participatiewet en (b) het bedrag, genoemd in artikel 23, tweede lid van de Participatiewet."

In de memorie van toelichting wordt opgemerkt (p. 22) dat voor personen die in een inrichting verblijven aansluiting wordt gezocht bij de berekening zoals deze ook binnen de huidige regeling geldt (vgl. art. 475d, derde lid, Rv). Dat is echter niet juist. De prijs die een persoon voor zijn verzorging of verpleging betaalt, dient verhoogd te worden met twee derden van de in artikel 23 van de Participatiewet (Pw), voorheen de Wwb, genoemde norm. Deze norm bestaat uit twee delen: een bedrag volgens het eerste lid dat op grond van het tweede lid wordt verhoogd. Nu wordt voorgesteld om de prijs voor verzorging of verpleging eerst te verhogen met twee derden van de norm van artikel 23, eerste lid, Pw en daarna pas met het in het tweede lid van dat artikel genoemde bedrag. Het gevolg daarvan is dat personen die zijn opgenomen het normbedrag, in tegenstelling tot andere schuldenaren, niet betalen uit de bijstandsnorm. Wij dringen erop aan om het conceptwetsvoorstel op dit onderdeel aan te passen.

- Het huidige artikel 475d, vierde lid, Rv ziet op mensen die in een inrichting verblijven en alleen nog zak- en kleedgeld overhouden om maandelijks van te leven. In de huidige redactie van deze bepaling komt dit echter onvoldoende tot uitdrukking. Dat is in de tekst van dit conceptwetsvoorstel helaas niet anders. In het preadvies hebben wij voorgesteld om nader te verduidelijken wat onder het begrip 'inrichting' in de zin van artikel 475d, vierde lid, Rv dient te worden verstaan. Graag zien wij dat dit begrip in het kader van dit conceptwetsvoorstel alsnog wordt verduidelijkt. Mogelijk dat pagina 297 van het preadvies enige handvatten biedt.¹³

Artikel 475f

- Het huidige artikel 475f wordt inhoudelijk niet gewijzigd in het conceptwetsvoorstel. Het zal om die reden zijn dat in de memorie van toelichting weinig aandacht aan dit artikel wordt besteed. Wij vragen ons echter af hoe binnen de nieuwe systematiek de beslagvrije voet moet worden vastgesteld als de kantonrechter aan een (beslagen) wederkerige betaling een beslagvrije voet heeft verbonden en een andere beslaglegger beslag legt op een vordering tot periodieke betaling die wordt genoemd in artikel 475c. Een voorbeeld ter verduidelijking:

Deurwaarder 1 legt ten behoeve van de beslaglegger beslag op huurpenningen ad € 1500 ten laste van de schuldenaar. Deurwaarder 2, onbekend met de voornoemde huurverhouding, legt

¹³ Daar hebben wij voorgesteld om voor de nadere duiding van het begrip inrichting aan te sluiten bij het bepaalde in artikel 3, onderdeel f, Wwb; het huidige artikel 1, onder f, Pw.

vervolgens beslag op het (lage) loon van de schuldenaar ad € 300. De beslagvrije voet bedraagt 95% (€ 285) van dat loon. De schuldenaar verzoekt vervolgens aan de kantonrechter om de beslagvrijevoetregeling van toepassing te verklaren op het beslag op de huurpenningen.

De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat deurwaarder 1, vanaf de uitspraak van de kantonrechter, (ook) de innende deurwaarder is geworden en dat hij het beslag in het DBR moet inschrijven. Daarbij rijst de vraag of deurwaarder 1 bij het bepalen van de beslagvrije voet rekening dient te houden met de van rechtswege geldende beslagvrije voet op het latere beslag van deurwaarder 2. Dit lijkt voor de hand te liggen, maar in de memorie van toelichting wordt hier met geen woord over gerept. Dat geldt ook voor de wijze waarop rekening dient te worden gehouden met het beslag op het loon. Verwacht mag worden dat de beslagvrije voet dan 'verhoogd' moet worden met het door deurwaarder 2 geïnde bedrag ad € 15 (vgl. het voorbeeld op p. 28 van de memorie van toelichting). Onduidelijk is echter hoe deurwaarder 1 in dat geval de beslagvrije voet moet berekenen. De beslagvrije voet wordt in de nieuwe systematiek berekend aan de hand van het fiscaal jaarinkomen. De voornoemde € 1500 valt daar echter niet onder.

- Los van het bovenstaande vragen wij ons af aan de hand van welk criterium de kantonrechter de beslagvrije voet van overeenkomstige toepassing kan verklaren op een weerkerende betaling. De nieuwe systematiek brengt met zich mee dat de schuldenaar, ook in geval van beslag op een laag inkomen, de beslagvrije voet krijgt waarop hij recht heeft. Daarmee is tegenstrijdig dat de kantonrechter de beslagvrije voet van overeenkomstige toepassing kan verklaren omdat de schuldenaar door het beslag op een weerkerende bepaling niet langer in zijn bestaan kan voorzien.

475fa

- In lijn met het preadvies wordt een hardheidsclausule voorgesteld. In de memorie van toelichting wordt hierover opgemerkt dat "een schuldenaar een beroep kan doen op de hardheidsclausule indien onverkorte toepassing van de regelgeving een kennelijk onevenredige hardheid tot gevolg heeft." Vanuit deze optiek wordt de verwachting uitgesproken dat het beroep op de hardheidsclausule beperkt zal blijven tot zeer uitzonderlijke, individuele situaties. Wij vragen ons af: waarop is deze verwachting gebaseerd? Zonder een nadere duiding van de situaties waarop de memorie van toelichting het oog heeft, vrezen wij dat er zeker de eerste tijd na de inwerkingtreding van het conceptwetsvoorstel veelvuldig een beroep op de hardheidsclausule zal worden gedaan. Dat kan een aanzienlijke extra belasting voor de rechterlijke macht betekenen. De rechtspraak zou er volgens ons bij gebaat zijn als de memorie van toelichting bij dit onderdeel veel nadrukkelijker richting geeft, zoals wij hebben gepoogd op pagina 314 van het preadvies.

Artikel 475g

- Op grond van het huidige eerste lid van artikel 475g Rv is de schuldenaar verplicht de beslagleggende deurwaarder desgevraagd zijn bronnen van inkomsten op te geven. Dit wordt de informatieverplichting van de schuldenaar genoemd. Op basis van de jurisprudentie wordt aangenomen dat de informatieverplichting van de schuldenaar alle informatie omtrent zijn

inkomens- en vermogenspositie en zijn voor beslag vatbare goederen omvat, alsmede die van de partner met wie hij samenwoont en een huishouding voert.

In het nieuwe eerste lid wordt de mogelijkheid van de deurwaarder om de voor de vaststelling van de beslagvrije voet noodzakelijke gegevens te vragen aan de schuldenaar beperkt tot gegevens die door de deurwaarder niet kunnen worden verkregen uit de polisadministratie en de BRP. Wij achten deze beperking van de informatieverplichting van de schuldenaar, die in feite de basis vormt van de beslagvrije voet, onverstandig. Het gaat uit van de veronderstelling dat de informatie die de deurwaarder uit de genoemde registers kan halen altijd volledig en actueel is. Dat is helaas lang niet altijd het geval.¹⁴ Wij dringen er daarom op aan om de informatieverplichting van de schuldenaar, inclusief de sanctie van het huidige tweede lid, volledig in stand te laten, zodat deurwaarders hier te allen tijde op terug kunnen vallen als dat in een concreet geval nodig mocht zijn. Gezien de kritiek die in het preadvies wordt geuit op de informatieverplichting van de schuldenaar (p. 275 en 276) mag ervan worden uitgegaan dat van deze mogelijkheid alleen gebruik zal worden gemaakt in die gevallen waarin daar een gegronde reden voor bestaat.

- Op pagina 23 van de memorie van toelichting wordt aangegeven dat het streven is om te komen tot een geautomatiseerde gegevensuitvraag bij de Belastingdienst inzake een eventueel lopende verrekening van toeslagen, dan wel ontvangst of verrekening van lopende uitgaven. Zolang dit niet is vormgegeven zal de schuldenaar hierop specifiek moeten worden bevraagd. Het is echter al mogelijk om gegevens digitaal bij de Belastingdienst op te vragen. Deurwaarders kunnen op grond van het huidige artikel 475g, derde lid, Rv de Belastingdienst/Toeslagen bevragen over toeslagen, maar slechts in die gevallen waarin beslag op de toeslag mag worden gelegd (vgl. art. 45 van de Wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir)). Voor de voorlopige teruggaaf kan de Belastingdienst worden bevraagd. Nu de technische infrastructuur er al ligt, zijn van mening dat er in dit conceptwetsvoorstel direct op dient te worden ingezet dat deze informatie los van de medewerking van de schuldenaar kan worden verkregen. Daarvoor is het noodzakelijk dat de tekst van het tweede lid, voorheen het derde lid, iets wordt aangepast:

Een deurwaarder die gerechtigd is ten laste van een schuldenaar beslag te leggen of de beslagvrije voet te berekenen, is bevoegd aan degene van wie hij vermoedt dat deze aan de schuldenaar periodieke betalingen verricht of schuldig is, te vragen of dat zo is.

Artikel 475ga

- In het preadvies hebben wij aangegeven dat een van de voornaamste knelpunten van de huidige regeling is dat een juiste berekening in hoge mate afhankelijk is van informatie die door de schuldenaar moet worden verstrekt. Wij hebben daarom de aanbeveling gedaan om de informatie die nodig is voor het berekenen van de beslagvrije voet minder afhankelijk te maken van de medewerking van de schuldenaar. Wij zijn verheugd dat deze aanbeveling in dit

¹⁴ Dit wordt ook erkend op p. 36 van de memorie van toelichting: "In situaties waarin de beschikbare registraties ontbreken of niet eenduidig zijn, is nog steeds uitvraag bij de schuldenaar mogelijk."

conceptwetsvoorstel navolging heeft gekregen. De deurwaarder kan een deel van de informatie die nodig is voor het berekenen van de beslagvrije voet straks opvragen via de polisadministratie en de BRP.¹⁵ Dat maakt dat het van het grootste belang is dat de informatie uit de genoemde registers voor deurwaarders beschikbaar is bij de inwerkingtreding van de nieuwe regeling. Datzelfde geldt voor de rekentools. Blijkens de memorie van toelichting (p. 20) is het vanuit het Rijk het streven om voor de omrekening van het belastbaar inkomen naar het netto-inkomen een applicatie beschikbaar te stellen, maar dat vinden wij te vrijblijvend: een dergelijke applicatie is noodzakelijk voor een goede uitvoering van de nieuwe regeling. Onze ervaringen met het Programma Kwaliteit en Innovatie Rechtspraak leren bovendien dat niet van de ene op de dag kan worden overgegaan op een nieuw systeem. Graag zouden wij daarom voorafgaand aan de inwerkingtreding van de nieuwe regeling gedurende een bepaalde periode willen 'proefdraaien' om eventuele uitvoeringsproblemen te beperken.

- Wij zijn verheugd dat in dit artikel wordt gecodificeerd dat deurwaarders de BRP mogen raadplegen voor het vaststellen van de beslagvrije voet. Dat schept de gewenste duidelijkheid voor de rechtspraktijk.

- Artikel 34, vijfde lid, van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) bevat een regeling voor de vastlegging en de verstrekking van persoonsgegevens die bij of krachtens de wet zijn voorgeschreven. Graag zien wij in de memorie van toelichting bevestigd dat deze regeling van toepassing is op de vastlegging en de verstrekking van persoonsgegevens in het kader van de artikelen 475ga, 475gb en 475gc.

Artikel 475gb

Zie ook onze opmerking bij artikel 475ga over het van toepassing zijn van artikel 34, vijfde lid, Wbp.

Artikel 475gc

- Zie ook onze opmerking bij artikel 475ga over het van toepassing zijn van artikel 34, vijfde lid, Wbp.

- In de memorie van toelichting (p. 50) wordt tot twee keer toe gesproken over artikel 475gd. Dit artikel komt in de overige tekst van het conceptwetsvoorstel echter niet (meer) terug.

Artikel 475i

- Het huidige artikel 475i behelst in de tekst van het conceptwetsvoorstel het eerste lid. Het ligt voor de hand om in alle leden dezelfde terminologie te gebruiken. Nu wordt eerst gesproken over

¹⁵ Informatie over 'winst uit onderneming' of 'resultaat uit overige werkzaamheden' zal de deurwaarder bijvoorbeeld bij de schuldenaar dienen op te vragen.

‘geëxecuteerde’ en later over ‘schuldenaar’. Dat leidt onnodig tot verwarring. Daarbij merken wij op dat in het verleden bewust voor de term ‘geëxecuteerde’ is gekozen.¹⁶

- In het tweede lid wordt aan de deurwaarder de plicht gegeven om de beslagvrije voet uiterlijk bij de betekening van het beslag kenbaar te maken. Het eerste lid stelt terecht dat het de executant of de beslaglegger is die opdracht geeft aan de deurwaarder om het gelegde beslag te betekenen. Ook de daarbij gepaard gaande mededeling over de hoogte van de beslagvrije voet vindt formeel gezien vanuit de executant plaats.

- In de memorie van toelichting wordt gesproken over een “een eenvoudig formulier dat bij de aankondiging van het beslag en de beslagvrije voet aan de schuldenaar wordt verstrekt.” Bedoeld zal zijn uiterlijk bij de betekening als bedoeld in artikel 475i, eerste lid. Het heeft onze voorkeur als dit duidelijker tot uitdrukking wordt gebracht in de tekst van het conceptwetsvoorstel.

Artikel 478

- Artikel 475ab introduceert het begrip ‘innende deurwaarder’, waarmee wordt bedoeld:

“De deurwaarder die het oudste executoriale beslag heeft gelegd, dan wel:

- a. de deurwaarder die volgend op de eerstgenoemde deurwaarder beslag heeft gelegd, indien de executie door de eerstgenoemde deurwaarder niet wordt voortgezet; of
- b. een andere deurwaarder die gerechtigd is tegen de schuldenaar beslag te leggen, aan wie door de eerstgenoemde deurwaarder in onderlinge overeenstemming met die deurwaarder en onder kennisgeving aan de derde-beslagene en de schuldenaar, de inning is overgedragen.”

Een van de reeds bestaande verplichtingen van de inningsbevoegde deurwaarder bestaat uit het innen en verdelen onder de beslagleggers van de inhoudingen. Ter verduidelijking van die verplichtingen wordt artikel 478 opnieuw vastgesteld. De eerste twee leden komen als volgt te luiden:

1. Indien onder de derde-beslagene ten laste van de schuldenaar ook andere beslagen zijn gelegd en niet bij voorbaat vaststaat dat alle beslagleggers uit de door de derde-beslagene verschuldigde geldsommen zullen kunnen worden voldaan, int de innende deurwaarder voor de gezamenlijke deurwaarders hetgeen de derde-beslagene heeft te betalen of af te geven.
2. Indien het oudste executoriale beslag niet door een deurwaarder is gelegd en deze beslaglegger beslag heeft gelegd voor een vordering met een hoger voorrecht dan de overige vorderingen waarvoor beslag ligt, int in afwijking van het eerste lid, deze beslaglegger.

Wij zijn verheugd over het voorstel om de taak en de rol van de innende deurwaarder in de wet te verduidelijken. De verantwoordelijkheid die aan de innende deurwaarder wordt toebedeeld is in lijn met de KBvG-bestuursregel ‘Afwikkeling derdenbeslagen’ (die vanzelfsprekend alleen deurwaarders bindt) en inderdaad ook met het preadvies. De deurwaarder die de leiding heeft bij

¹⁶ Kamerstukken II 1980/81, 16 593, nr. 3, p. vernietignaa25 (MvT).

de inning in geval van samenloop van beslagen, dient met de vaststelling van de beslagvrije voet ten behoeve van de andere beslagleggers te worden belast. In het preadvies (p. 321) hebben wij dat geformuleerd als de 'regiefunctie' van de deurwaarder, hetgeen in de basis op hetzelfde neerkomt.

De voorgestelde regeling is beoogd om (ook) transparanter te zijn richting de derde-beslagene die thans mogelijk nog wordt geconfronteerd met verschillende, van elkaar afwijkende voeten. Wij zetten ons al langer in voor meer transparantie. Zo hebben wij bijvoorbeeld met het Uitkeringsinstituut werknemersverzekeringen in hun vaak voorkomende hoedanigheid van derde-beslagene afgesproken dat zij de beslagvrije voet hanteren die de inningsbevoegde deurwaarder aangeeft.

- Het conceptwetsvoorstel verbetert de situatie waarin het oudste executoriale beslag niet door een deurwaarder is gelegd. Ongewenst in dát geval is inderdaad dat bij een opvolgend beslag door een deurwaarder de inning op deze deurwaarder overgaat in die gevallen waarin het oudste executoriale beslag is gelegd in verband met een preferente vordering. Begrijpen wij het voorstel goed, dan wordt daarmee slechts beoogd een afwijkende regeling te treffen voor die gevallen waarin het oudste executoriale beslag een hogere preferentie heeft en ziet het niet op situaties waarin een tweede of opvolgend cumulatief beslag van hogere preferentie is. Wij zouden dat ondersteunen, omdat voorkomen dient te worden dat ook in die gevallen inning en verdeling en de daarmee gepaard gaande lasten, zoals het voeren van correspondentie met (eventuele) latere beslagleggers, het herberekenen van de beslagvrije voet en het informeren als bedoeld in artikel 475i, vierde lid, door de latere beslaglegger wordt overgenomen. In de genoemde bestuursregel hebben wij expliciet bepaald dat deurwaarders – onder vermelding van de grondslag van de preferentie – zich dienen te melden bij de deurwaarder die het oudste beslag heeft gelegd. Het is vervolgens deze deurwaarder die zorgdraagt voor een juiste verdeling van de gelden. Het enkele feit dat er een beslaglegger is met een hogere preferentie ontslaat de innende en verdelende deurwaarder niet van zijn verantwoordelijkheden.

Haaks op het voorgaande staat een vonnis van de rechtbank Maastricht uit 1994. In dit vonnis is bepaald dat wanneer sprake is van een vordering als genoemd in artikel 19 van de Invorderingswet 1990 (IW 1990) van verdeling geen sprake kan zijn en dat de schuldeiser van deze vordering de verdeling naar zich toe kan trekken.¹⁷ De introductie van het begrip 'innende deurwaarder' lijkt dit vonnis terzijde te schuiven. Dit zou van onze kant op grote instemming kunnen rekenen, omdat het vonnis in de praktijk leidt tot ongewenste situaties. Het zou de duidelijkheid voor de praktijk echter wel ten goede komen als dit als zodanig in de wettekst wordt aangegeven.

- Zuiverder is het om in het eerste lid te spreken van 'gemeenschappelijke beslagleggers' in plaats van 'gemeenschappelijke deurwaarders'.

¹⁷ Rb. Maastricht 25 augustus 1994, V-N 1994, 2838 m.nt. Kluwer.

Overige opmerkingen

Neem een evaluatiebepaling op

- Het conceptwetsvoorstel verandert de regeling van de beslagvrije voet ingrijpend. Het systeem wordt grofmaziger met ruimte voor maatwerk in individuele gevallen. Uw ministerie heeft het conceptvoorstel zorgvuldig voorbereid: ons preadvies is als vertrekpunt genomen (zie ook de inleiding), diverse stakeholders zijn betrokken en middels deze consultatie krijgt eenieder (nogmaals) de mogelijkheid zijn visie op het conceptwetsvoorstel te geven. Maar alle deskundige adviezen en de nog in de beide Kamers te voeren behandeling ten spijt: pas in de praktijk zal blijken hoe de nieuwe regeling daadwerkelijk functioneert. Wij stellen daarom voor om in het conceptwetsvoorstel een evaluatiebepaling op te nemen. Dat biedt de mogelijkheid om de nieuwe regeling op een afgesproken moment met de betrokken stakeholders nog een keer kritisch tegen het licht te houden en indien nodig bij te sturen op die onderdelen waar problemen worden ervaren, dan wel waar zich ongewenste neveneffecten voordoen. Op die manier wordt voorkomen dat net als nu over een langere periode gewerkt moet worden met een regeling die (op onderdelen) niet meer functioneert.

Breng de verklaring derdenbeslag bij de tijd

Het Besluit verklaring derdenbeslag (Besluit) dateert uit 1991. Nu in het kader van dit conceptwetsvoorstel de regeling van de beslagvrije voet wordt herzien, lijkt ons dit tevens het moment om, bij voorkeur parallel aan dit conceptwetsvoorstel, met u in overleg te treden over de mogelijkheden om het Besluit bij de tijd te brengen. Zo zou het volgens ons bijvoorbeeld mogelijk moeten zijn dat de derde de verklaring elektronisch kan retourneren.

Artikel 45 Awir

Toeslagen op grond van de Awir worden in het kader van de nieuwe berekening van de beslagvrije voet gezien als inkomsten. Blijkens artikel 475c, eerste lid, onderdeel k gaat het hier in het bijzonder om de zorgtoeslag en de huurtoeslag. De kinderopvangtoeslag wordt uitgezonderd. Naar huidig recht is geen beslagvrije voet verbonden aan toeslagen op grond van de Awir. De beperkte groep schuldeisers die beslag mogen leggen op een dergelijke toeslag ontvangen de gehele toeslag. Ligt er tevens beslag op een inkomstenbron waaraan wel een beslagvrije voet is verbonden, dan dient de beslagvrije voet aangepast te worden met de zorgtoeslag en/of de huurtoeslag die de schuldenaar niet meer ontvangt. Een beslag op de kinderopvangtoeslag is niet van invloed op de berekening van de beslagvrije voet.

De huidige systematiek brengt, afgezien van de toepassing van artikel 475f Rv, met zich mee dat het geld dat uit de toeslag wordt geïnd ook alleen ten goede komt aan degene die daar beslag op legt. De vordering van de betreffende schuldeiser is weliswaar niet preferent, maar hij verkrijgt een feitelijke preferentie doordat hij als enige beslag op de toeslag kan leggen. In de nieuwe

systematiek wordt artikel 45 Awir gewijzigd. De verplichte volgorde van artikel 475c, tweede lid, geldt niet wanneer er een beslag op een toeslag wordt gelegd. Dit betekent dat bijvoorbeeld een zorgverzekeraar als eerste beslag op de zorgtoeslag kan (laten) leggen. Naar toekomstig recht zal hij daarbij een beslagvrije voet in acht dienen te nemen. Een voorbeeld ter verduidelijking:

Een schuldenaar ontvangt een zorgtoeslag ad € 70 per maand. Daarnaast ontvangt hij een uitkering ad € 1100. De beslagvrije voet bedraagt € 1000. Een deurwaarder legt, ten behoeve van de ziektekostenverzekeraar, beslag op de zorgtoeslag. Hij vermindert de beslagvrije voet met het bedrag van de niet beslagen uitkering. De gehele € 70 kan derhalve worden geïnd.

In de memorie van toelichting (p. 28) wordt aangegeven dat in geval van een 'volgend' beslag op de uitkering een beslagvrije voet ad € 1070 gecommuniceerd moet worden richting de uitkeringsinstelling. De zorgverzekeraar behoudt zijn feitelijke preferentie. Een andere schuldeiser is immers niet gerechtigd om een dergelijk beslag te leggen, maar dient (als hij een ander beslag legt waaraan een beslagvrije voet is verbonden) wel rekening te houden met het beslag op de zorgtoeslag. Ook hier 'blokkeert' het beslag op de toeslag de latere beslaglegger. Daarbij rijst de vraag of wij ervan uit mogen gaan dat de geschetste werkwijze ook geldt in de situatie dat geen beslag op de toeslag is gelegd, maar dat deze wordt verrekend of dat, in geval van de zorgtoeslag, artikel 18f, zesde lid, Zvw wordt toegepast? Dan nog de omgekeerde situatie:

De deurwaarder legt, anders dan in het voorgaande voorbeeld, beslag op de uitkering en niet op de zorgtoeslag.

De schuldenaar heeft nu een afloscapaciteit van € 100 (€ 1100 - € 1000). Artikel 475db, onderdeel b voorkomt dat de beslagvrije voet met € 70 kan worden verlaagd. Wij vragen ons af: interpreteren wij de regeling juist als wij stellen dat de Belastingdienst in dit geval niet tot verrekening mag overgaan? Een complicerende factor daarbij zal zijn dat de Belastingdienst niet op de hoogte zal zijn van het reeds gelegde beslag.

Artikel 295, derde lid, van de Faillissementswet (Fw)

In artikel 295, derde lid, Fw wordt de rechter-commissaris de bevoegdheden gegeven om de beslagvrije voet van de schuldenaar op wie de Wet schuldsanering natuurlijke personen van toepassing is verklaard, met een nominaal bedrag te verhogen. Het standaardkarakter van de reserveringstoeslag maakt dat het Vrij te laten bedrag minimaal 95% van de bijstandsnorm bedraagt, hetgeen een bonus van 5% inhoudt ten opzichte van het huidige regime van de beslagvrije voet. Nu in het conceptwetsvoorstel een percentage van 95% als uitgangspunt wordt genomen, lijkt een verdere verhoging van de beslagvrije voet op grond van deze bepaling ons niet opportuun.

Artikel 19, eerste lid, IW 1990

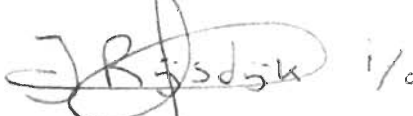
Mensen moeten aan hun financiële verplichtingen voldoen, maar niet ten koste van alles. In de memorie van toelichting wordt dit als volgt verwoord:

“(Mensen) moeten voldoende middelen overhouden om in de basale kosten van levensonderhoud te kunnen voorzien. Hiervoor geldt de beslagvrije voet. Een deurwaarder moet de beslagvrije voet in acht nemen indien hij beslag legt op bepaalde aan de schuldenaar toekomende vorderingen tot periodieke betaling.”¹⁸

Op grond van artikel 19, eerste lid, IW 1990 heeft de ontvanger (indien aan de voorwaarden van het tweede lid is voldaan) de mogelijkheid om maximaal 10% van het niet voor beslag vatbare inkomen van de schuldenaar te innen. Het uitgangspunt van de beslagvrije voet was en is, zoals de hiervoor aangehaalde passage uit de memorie van toelichting ook duidelijk maakt, om schuldenaren een bestaansminimum te garanderen. Binnen die context past het in onze ogen niet dat de overheid het door haar zelf bepaalde minimum met nog eens 10% verlaagt om belastingschulden te kunnen innen. Een schuldenaar houdt dan minder over dan wat hij volgens diezelfde overheid nodig heeft om van te leven. Het vaak gebruikte argument dat een dergelijke inbreuk gerechtvaardigd is omdat fiscale betalingsverplichtingen voortvloeien uit de wet en de Belastingdienst zijn schuldenaren dus niet voor het uitzoeken heeft en ook niet bij het aangaan van verplichting voorwaarden kan stellen of garanties kan bedingen,¹⁹ overtuigt in dit verband niet. In het preadvies hebben wij ons hierover al kritisch uitgelaten. Wij verwijzen in het bijzonder naar de pagina's 235 t/m 238.

Wanneer u dat nuttig en nodig acht, zijn wij graag tot nader overleg bereid.

Hoogachtend,
Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders,
Namens deze,

¹⁸ Memorie van toelichting, p. 10.

¹⁹ Kamerstukken II 2005/06, 30 322, nr. 9, p. 5 (NV II).